

λα εξηγείται παλαιογραφικά χωρίς καμιά δυσκολία. Κ' έτσι, με τή διορθωσιν αυτή, βγάζουμε και νόημα, γιατί τὸ ἀπριλοφόρητε— καθὼς δηλαδὴ γράφει ὁ κ. Λάμπρος—δὲν ἔχει, θαρρῶ, καμμιά ὀλωσιδιόλου ἔννοια.

Ὡς τόσο παρατηροῦμε ὅτι ἐκεῖνος ποῦ γράφει στὸν κόντικα τὸ Βυζαντινὸ τραγοῦδι ποῦ λέμε, δὲν παράστησε καθόλου πιστὰ καὶ μετὰ τὴν τὸν διάφορους φθόγγους, καθὼς δηλαδὴ εἶταν ἡ προφορὰ τους. Μερικοὺς τύπους τοὺς ἔκανε ἑλληνικώτερους. Ἐπειτα—ἀφῆνω τῆλλα—δὲν πρόσθεξε στὶς συνίζησες κι ἀφῆκε τὸ τραγοῦδι μετὰ πολλὰς χασμωδίας. Γι' αὐτὸ δίνω τὸ κείμενο τοῦ τραγοῦδι διορθώνοντάς το μετὰ τὶς διορθώσες ἐκεῖνες πᾶνάφερα παραπάνου καὶ σύνορα χωρὶς χασμωδίας :

— Ἄσπερη, ξανθὴ, πανέννοστη, ὁ κύρ Κατῆς μισσαίει, κ' ὑπάγει ὁ κύρ Κατῆς μακρὰ καὶ τὸ ταξιδ' εἶν' μέγα.
Κ' ἡ κόρη ἀπὸ τῆς λύπης τῆς τοὺς μῆνας καταράτκι.
— «Νὰ κῆς Φλεβάρη, φλέγεις με, καὶ Μάρτη ἐμάρανες με.
Ἄπριλη, Ἄπριλη ἀφόρησε καὶ Μὰ κατακαμένε,
τὸν κόσμον κι ἂν ἐγέμισες τάβιζα καὶ τὰ βόδα
τὴν ἰδικὴν μου τὴν καρδίαν, τοὺς πόνους καὶ τὰ δάκρυα».

Τὸ Κατῆς εἶναι παραλλαγή τοῦ Κωσταντῆς. Ὅσο γιὰ τὴν κλητικὴν *Mā*=Μάη, ἀπ' ὀνομαστικὴν *Mās*=μάης, μετὰ γενικὴν τοῦ *Mā*, ἄς σημειωθῆ ὅτι λέγεται ἀκόμη στὴ Χιό (1).

ΝΙΚΟΣ Α. ΒΕΗΣ.

1) Ε. Legrand ἔπου καὶ παραπάνου σ.54, ἀριθμ. 26, στίχ. 13—16. Κοίταξε κι ἄλλα εἶναι στὸ ἴδιο μέρος σελ. 34, ἀρθ. στίχ. 4, 13. Σελ. 42, ἀρθ. 11, στίχ. 21, Σελ. 52, ἀρθ. 25, στίχ. 1, κλ. κλ.

(1) Σύγκρισε : Νεοελληνικὰ Ἀνάλεκτα περιοδικῶς ἐκδιδόμενα ὑπὸ τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Παρνασσῶ. Τόμ. Α' (1870) σ. 99 ἀρθ. 37, στίχ. 15.—H u b e r t P e r n o t : Rapport sur une mission scientifique en Turquie. (Extrait des Nouvelles Archives des Missions scientifiques t. XI). Παρίσι 1903, σ. 39 [154], ἀρθ. 22, 68 [180], ἀρθ. 54, 102 [214], ἀρθ. 93.

Τώρα ποῦ κοντέθουν τὰ πενήντα χρόνια ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Χάινε,—πέθανε στὰ 1856, τοῦ Φλεβάρη 4—οἱ φίλοι καὶ θαυμαστὲς τοῦ ποιητῆ ἀγωνίζονται στὶς ἐφημερίδες γιὰ νὰ στηθεῖ καὶ στὴ Γερμανία τὸ ἀγαλμὰ του. Ξέρουμε πὼς ὁ Χάινε δὲν μπορεῖ νάχει πολλοὺς φίλους στὴ Γερμανία, γιὰτὶ δύσκολα ἔχουσι οἱ Γερμανοὶ τὰ σουζερά πειράγματα τοῦ. Ὁ Χάινε τὴν πείραξε τὴ Γερμανία ἴσα ἴσα ἐκεῖ ποῦ εἶναι ἡ ἀδυναμία τῆς, τῆς πείραξε τὴν ἰδέαν τῆς γιὰ τὴ δύναμη, γιὰ τὴν ὑπερηχὴ. Ἡ ὑποκράτορῖσσα Ἐλισάβετ ἔστησε τὸ ἀγαλμὰ τοῦ ἀγαπημένου τῆς ποιητῆ στὸ ὁμορφότερο μέρος τῆς Ἑλλάδος—καταία πλουσία Βερολινέζα θὰ τοῦ τὸ στήσαι μεγαλόπρεπα στὸς κήπους ἐνὸς γηπέδου τῆς στὸ Πότσδαμ. Ἄς συγγορέσουμε λοιπὸν καὶ οἱ Γερμανοὶ τὸν πειραχτῆ, κι ἄς τιμῆσουσι τὸν τρυφερώτατο ποιητῆ.

παράδες μεροκάματο γιὰ ξύλα ποῦ πήγαινε νὰ κόψῃ, γιὰ πέτρες ποῦ κομματίζε μετὰ τὸ σφυρί, ὅπως τῶφερνε ἡ τύχη, ἀμέσως στὸ καπελεῖο.

Αυτῆθηκε ὁ κόσμος τὴν Κατινούλα. Μιὰ γειτόνισσα τὴν πῆρε, νὰ προσέχη τὰ παιδιὰ τῆς. Ἐννιά δέκα χρόνῳ κοριτσάκι, καὶ νταντὰ. Μιστὸς τῆς τὸ ψωμί ποῦ ἔτρωγε καὶ σὰ λάχαινε, πεντέξη σολδιά. Μὰ τὰ παιδάκια τῆς γειτόνισσας φύγανε, ὅξω, σὲ μιὰ θεῖα τους. Ἀπόμεινε ἡ Κατινούλα στὰ κρύα τοῦ λουτροῦ. Τῆς φέλεσε ὁμως καὶ πάλι τὸ καλὸ τόνωμα καὶ ἡ δυστυχία. Τὴν ξέρανε ὅλοι γιὰ ἐργατικὸ, ἔξυπνο καὶ τίμιον κοριτσάκι. Τοὺς πάγκους τοῦ σπιτιοῦ τῆς τοὺς φομιζανε στὸ χωριὸ γιὰ τὴν πάστρα τους. Ὡς καὶ τὰ βαμμένα τὰ κουρέλια ποῦ εἶχε ἀπάνω τῆς—γιατὶ ποῦ βούχα,—λάμπανε ἀπὸ πάστρα. Τὰ δύο παιδάκια ποῦ τὰ φρόντισε δύο χρόνια σωστά, παστρικά πάντα καὶ τοῦτα. Ἐνας ψωμάς τῆς εἶπε λοιπὸν νάρθη δούλα στὸ ψωμάδικο, νὰ σκουπίζῃ, νὰ μὴν ἀφήνῃ τὰ λέβρι νὰ σωριάζεται στὸιβες στοῖβες, νὰ γυαλίζῃ τὸ πουρνὸ τὸ μαγαζὶ. Νὰ ποῦ ἔβγαινε ἄξαφνα καὶ δούλα. Προβιβάσμος. Τὴ ζουλίφανε ἴσως ἄλλα φτωχάπαιδα. Δούλεβε μόνο τὴ μέρα καὶ τὸ βράδι γύριζε καλιὰ τῆς, νὰ πλαγιάσῃ. Ἄμέ, τὸ φαγὶ ; Πολὺ περίεργα τὰ βόλεψε ὁ ψωμάς.

EIKONA

Πάλι ἐταξιδέψαμε μέσ' σιδνεϊρο, ὦ ψυχὴ !
Πές μου τὸν ὕμνο, ποῦ ἀρρολέν' τὰ κυματάκια
Κι' ἀπ' τῶν χρωμάτων καὶ ρυθμῶν τὴ μουσικὴ
νανοῦσί με μ' ὄρια τραγουδάκια.

Πάλιν ἐταξιδέψαμε μέσ' σιδνεϊρο, ὦ ψυχὴ !
Καὶ τὰ βονὰ τί λέν' ἰσποροντυμένα ;
Σὸλλεουκες νεράιδες βασιλευόντις
Στέλνει φιλιά ὁ ἥλιος ροδιουμένα.

Πάλιν ἐταξιδέψαμε μέσ' σιδνεϊρο, ὦ ψυχὴ !
Στῆ' ἀκρῆ τοῦ πελάου κατὶ λάμπει
Κάπια βαρκοῦλα ποῦ μιλάει μετὰ ἰγγουσι
Καὶ σμίγει μετὰ τὰ θάμψη.

Πάλιν ἐταξιδέψαμε μέσ' σιδνεϊρο, ὦ ψυχὴ !
Νυφοῦλ' ἀγνή, καὶ πὼς νὰ σὲ στολίσω ;
Ποὶ ἐπόθησα στὴ λιτανεῖα αὐτῆ
Τοῦ μάγου κόσμου ἰέρεια νὰ σὲ στήσω ;
Φάληρο, 5.1.901.

ΜΗΤΡΟΣ ΓΑΗΝΟΣ

ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ

Ὁ Ἑγγλέζος ποιητῆς Οὐάιλντ συνείθισε νὰ λέει πὼς ὅτι εἶναι ἀσκημο εἶναι κι' ἀνθικη. Μετὰ τέτοια αἰσθησι χαρκτηριστικὴ τῆς ψυχῆς του, ποῦ τόσο ἀρμονικῶς ταίριαζε στὸ πολυτάραχο κι' ἀψηλόθωρο πνεῦμα τοῦ ὁ μεγάλος αὐτός, ποιητῆς περισσότερο τῆς ζωῆς παρὰ τοῦ βιβλίου, κατόρθωνε νὰ ψάχνει καὶ νὰ βρίσκει κάτω ἀπὸ τὸν ἀσεμνότερο πέπλο τὸ εἶδωλο τοῦ Καλοῦ καὶ τοῦ Ὁραίου, καὶ πίσω ἀπὸ τὴ βαμμένη ἠθικὴ τῶν λόγων νὰ ζεσκαπάζει τὸ πολυκέφαλο τέρας τῆς Ἀσκημίας.

Τὸν τρισεῖδοξο καὶ δυστυχισμένο ποιητῆ τῆς «Σαλώνης» θυμῆθηκα σὰν εἶδα στὸ Βασιλικὸ «τὸν Καμημέν» τὸν Πέτρο» ἕνα ἔργο τοῦ Ἰταλοῦ Καβαλλότη. Στὸ δράμα αὐτὸ μού φάνηκε γιὰ μιὰ στιγμὴ πὼς ξεχώριζα κάτω ἀπὸ τὴν ἠθικὴ τῶν λέξεων κι' ἀπὸ τὶς κοινωνικὲς διδασχῆς τοῦ συγγραφέα ἕνα ἀπὸ τὰ πολλὰ κεφάλια τῆς Ἀσκημίας καὶ τῆς ἀνηθικότητος. Ἀκούστε τὴν ἱστορίαν τοῦ ἔργου. Ἐνας καμπούρης ὁ καμημένος ὁ Πέτρος» ἀγαπάει μιὰ ὦραία κοπέλλα. Αὐτὴ δὲν ξέρει τὸν ἔρωτά του καὶ

παίρνει ἄλλον. Ὁ συγγραφέας ὁμως, ποῦ πολὺ συμπαθεῖ τὸν Πέτρο του καὶ θέλει νὰ τῆς τὸν δώσει ἄντρα, σοφίζεται νὰ βγάλει τὸν πρῶτο τῆς ἄντρα χαρτοπαίχτη καὶ γυναικῶ καὶ νὰ τὴ χωρίσει ἀπ' αὐτόν. Ἐτσι ἡ ὦραία κοπέλλα στὸ τέλος ἀφίνει τ' ὦραϊο παλληκάρη καὶ παίρνει τὸν καμπούρη ἐπειδὴ ἔτυχε νὰ ξέρει ἀπ' ὅξω τὶς δέκα ἐντολῆς καὶ νὰ τὶς κοπανᾷ κάθε λίγο στοὺς ἄλλους μετὰ τὸ συχαμερὸ ἐγώισμὸ ἐνὸς ἐρωτευμένου καμπούρη, ποῦ ἔχει τὴν Ἄρετὴ ὄχι προτέρημα φυσικὸ, μὰ ἕπλο μόνο γιὰ νὰ φαίνεται ἀνώτερος ἀπὸ τοὺς γύρω του καὶ νὰ τοὺς ταπεινώνει.

*

Ἡ ἱστορία αὐτὴ σ' ἔργο ποῦ ἔχει τὴν ἀξίωσιν νὰ διδάξει, μού φαίνεται ἀνθικη, κι' ὁ τύπος τοῦ καμπούρη κκαὶ βαλμένος καὶ πολὺ χειρότερα ψυχολογημένος. Ἐγὼ δὲν ντρέπομαι νὰ ὁμολογήσω πὼς θὰ προτιμοῦσα νὰ ἔβλεπα στὴ σκηνὴ τοῦ Βασιλικοῦ μιὰ «Κοραλλία» ἀπὸ ἕναν «Πέτρο». Ἐκεῖνη τουλάχιστο ἂν δὲ γιομίζει τὴν ψυχὴ μας ἀπὸ ὑψηλὰ συναισθήματα, μὰς τὴν καθαρίζει ὁμως ἀπὸ τὰ ταπεινὰ καὶ χρησιμεύει γιὰ δραστηκὸ ἀντισηπτικὸ, μὰ ὁ Πέτρος ὅσο καμημένος κι' ἂν εἶναι, μὰς κινεῖ τὴν ἀηδία. Ἡ προσπάθεια τοῦ συγγραφέα σ' ὀλόκληρο τὸ ἔργο νὰ ὑψώσει τὸν τύπο τοῦ καμπούρη ἐρωτευμένου καὶ νὰ τονε λαμπρύνει γιὰ νὰ δικαιολογήσει ὕστερα τὸ γάμο του, καὶ ἡ τέχνη του νὰ βολέψει τὰ πράγματα καὶ νὰ τὰ φέρει πρὸς τὴ λύσιν μετὰ τὶς θεωρίες του τὶς ψεύτικες καὶ τὶς διδασχῆς, μὰς ζεσκαπάζουν μιὰν ἀσκημὴν ποῦ εἶναι ἀνθικὴ ὅσο κι' ἂν δούλεψε τὸ φτικισίδι τῆς ψευτονηθικῆς.

Α. ΣΙΓΑΝΟΣ

Μιὰ σκέψη σοφῆ :

Ὅσα θυμούμαστε νὰ κῆτα μας καὶ κλαῖμε, εἶναι τὸ ἴδιο ἰπάνω-κάτω σὰ νὰ κλαῖμε γιὰτὶ στερεθῆκαμε μιὰ ὦραία γυναικῶ, ποῦ μὰς ἀπάτησε.

Ὁ ἔκκουστος Πολωνέζος ποιητῆς καὶ συγγραφέας Ἰουλιανὸς Κλάτσκο πῆθανε ὀδοντοτεσσάρω χρόνῳ στὴ Βιέννα. Ὁ Κλάτσκο ἔγραψε στὰ 1876 μιὰ μελέτη ἀξιόλογη «Οἱ δύο Ἀρχιγραμματεῖοι», ἔπου κάνει ὦραία ἀνάλυση τοῦ χαραχτῆρα τοῦ Μπίσμαρκ καὶ τοῦ χαραχτῆρα τοῦ πρίγκηπα Γορτσάκωφ. Ὁ μακαρίτης εἶτανε καὶ μέλος τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἠθικοπολιτικῶν Ἐπιστημῶν τοῦ Παρισίου.

Στὰ χωριά, οἱ μουστερῆδες δὲν ἀγοράζουσι ὅλοι ψωμί. Πολλοὶ τὸ ζυμώνουσι σπῆτι τους, ἔπειτα ἐρχονται καὶ τὸ ψήνουσι στὸ φούρνο. Σὰν ἐρχόντανε οἱ μουστερῆδες, ἔπρεπε ἡ Κατινούλα νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸν καλῆνανε λίγη πάστα, ὅπως τὴ λένε στὴ Γαλλία, δηλαδὴ λίγη ζύμη, νὰ κάμῃ κατόπι τὸ ψωμί τῆς, ποῦ τῆς τῶφανε πιά ὁ ψωμάς. Ζύγωνε ἡ Κατινούλα, βρωτούσε, τὸ ψιθύριζε πῶς πολὺ παρὰ ποῦ τῶλεγε. Σὰν ἔβλεπε πὼς ὁ μουστερῆς δὲν ἄκουγε ἡ ἄκουγε μετὰ μισὸ ἀφτί, τραβιότανε καὶ πήγαινε σὲ ἄλλον. Γινοῦτανε ἀφτὸ τὴν ὦρα ποῦ ὅλοι μαζί φέρνανε τὸ ἰωμί τους καὶ προσμένανε νὰ βγῆ ἀπὸ τὸ φούρνο, νὰ τὸ πῆρουσι. Οἱ πλούσιες οἱ κεράδες, οἱ ἀρχόντισσες τοῦ χωριοῦ, ποῦ νὰ ποῦμε, δὲ δειγνῶνε μεγάλτ προθυμία. Τὰ καμημένα τὰ δουλικὰ, ποῦ ξέρανε τί κακὸ εἶναι ἡ φτώχεια, δὲν τὴν ξεγνοῦσανε ποτέ τους. Χαρούμενη γύριζε στοῦ μπαμπᾶ τῆς ἡ Κατινούλα καὶ βρωμονούσε τὸν παραφέντη, τὸν ψωμά. Ὁ ψωμάς περνούσε γιὰ καλὸς ἄθρωπος· εἶτανε κιάλας. Μὰ τί τὰ θέλετε ; Μήπως τοῦ περισσίδαει οἱ λίρες; κι ἀφτρουνοῦ ; Βολέβεται ὁ κοσμάκης ὁ κακόμοιρος, ὅπως μπορεῖ.

Φανταστῆτε τώρα πὼς τῆς φάνηκε τῆς Κατινούλας, ὅταν ἄξαφνα βρῆκε μπόλικο τὸ ψωμί, νὰ

τῶν κάθε μέρα, νὰ χορταίνῃ καὶ νὰ πλερώνεται ! Τὸ μπόλικο τὸ ψωμί, τὸ χρωστοῦσε τῆς καμημένης τῆς Ὀλίας, τῆς κυρίας Ὀλπιέρη. Ἀφτὸ πιά, κι' ἐκατὸ χρόνια νὰ ζοῦσε τὸ κοριτσὶ, ἀδύνατο νὰ τὰ λησμονήσῃ. Τὴν πρώτη φορὰ ποῦ κατέβηκε ἡ κ. Ὀλπιέρη στὴν Κερμαρία, νὰ περάσουνε δύο μῆνες διακοπῆς, ἔκουσε γιὰ τὴν Κατινούλα. Συγκινήθηκε, τὴ φώναξε, τῆς ἔρεσε. Μικρὴ, μὰ μικρῆς δουλέβουσε καὶ κάτω, εἰδεινε καὶ μεγαλῆτερη ἀπὸ δώδεκα δεκατριῶ χρόνῳ κοπελλοῦδι· τὴν εἶχανε ὠριμάσει κ' ἡ ὀρφάνια κ' ἡ φτώχεια. Βέβαια πὼς τὴ δουλειὰ δὲν τὴν ἔξερε στὰ δάχτυλα· μαθαίνε ὁμως ἀμέσως, φτάνε: ἕνα λόγο νὰ τῆς ἔλεγε. Ποῦ νὰ τόνειρευτῆ κιάλας τέτοια σπιτικὸ ; Καλέ, ἀλακαίρο σπῆτι. Δηλαδὴ, νοικιάσανε οἱ Ὀλπιέρηδες, ἴσα ἴσα στὴν ἀκρογιαλιὰτικὴ τὴν στράτα ἔπου βρισκότανε κ' ἡ καλύβα τῆς Κατινούλας, πῶς παρῆκε ἀπὸ τὸ γιοφυράκι τῆς Κερμαρίας, ἕνα ξοχικὸ ἔτσι κ' ἔτσι, μὰ ποῦ ἐκεῖνη πιά τῶβλεπε γιὰ παλάτι. Φιλοτιμήθηκε, ὅλα, ὅλα νὰ τὰ συγυρίσῃ, ὅλα νὰ τὰ βάλῃ σὲ τάξη. Ἄμέ ; Ἀφῶ κ' ἴδια συγυρίστηκε, ἀφῶ φοροῦσε σωστὸ φουστάνι, κι ὄχι κουρελλοράματα, δὲν ἔπρεπε τάχα νὰ κάμῃ ὁ τι μποροῦσε, νὰ κερδίσῃ στ' ἀλήθεια τὸ ψωμί τῆς, γιὰτὶ παῖζε γέλασε